

ROSA MARIA PALLARÈS MERCADER

DEPARTAMENT DE PEDAGOGIA APLICADA

A. OBJECTIUS

- Comprendre les vinculacions del centre educatiu amb la realitat socio-econòmica i política.
- Analitzar els components bàsics del centre educatiu com a organització.
- Distingir els trets fonamentals d'un centre escolar autònom en contraposició a un centre escolar dependent.
- Conèixer el contingut i l'estructura dels diferents plantejaments institucionals dels centres educatius.
- Analitzar les variables organitzatives curriculars (organització del temps, espai, materials, professorat i alumnat).
- Diferenciar els elements de la dinàmica institucional: comunicació, participació, presa de decisions i resolució de conflictes.
- Conèixer la naturalesa de la pràctica directiva, els reptes del lideratge i les implicacions pel canvi educatiu.

B. TEMARI

1. Fonamentació

- L'objecte i el contingut de l'Organització Escolar.
- La naturalesa del centre educatiu. Relacions amb l'entorn social. Funcions.
- Els components bàsics del centre educatiu com a organització (objectius, estructura organitzativa i sistema relacional).
- El context polític-administratiu i les relacions amb els centres educatius.
- Alguns enfocaments de comprensió de les organitzacions escolars. Intervenció.

2. El centre autònom: element nuclear i bàsic del sistema

- El centre escolar com a subsistema.
- L'autonomia de centres.
- Caracterització del centre escolar autònom.

3. Els objectius

- Els objectius de l'organització.
- Els Plantejaments Institucionals a mitjà-llarg termini:
 - El Projecte Educatiu de Centre (PEC).
 - El Projecte Curricular de Centre (PCC).
 - El Reglament de Règim Interior (RRI).
- Els Plantejaments Institucionals a curt termini:
 - La Programació General de Centre o Pla Anual de Centre (PAC).
 - El Pressupost del Centre.
 - La Memòria de Gestió del Centre.

4. L'estructura organitzativa

- Tipus i elements de l'estructura del centre escolar.
- Els recursos humans:
 - Organització vertical: òrgans de govern i participació.
 - Organització horitzontal: agrupament d'alumnat i professorat.
 - Organització staff: departaments i seminaris; equips educatius.
- Els recursos materials: arquitectura, equipament i material didàctic)
- Els recursos funcionals: temporització/calendari, pressupost i normativa.

5. El sistema relacional

- El govern institucional i el sistema relacional. Components del sistema relacional.
- El clima i la cultura institucionals.
- Elements de la dinàmica institucional: la comunicació, la participació, les reunions, la presa de decisions i la resolució de conflictes.
- L'avaluació institucional: tipus i instruments.

6. La direcció escolar i les funcions organitzatives

- Naturalesa de la pràctica directiva.
- Concepte de lideratge. Estils de lideratge. Els reptes del lideratge.
- Característiques del centre educatiu eficient.
- Les funcions organitzatives: planificació, distribució de tasques, actuació, coordinació i control.

7. El canvi educatiu

- El canvi en un marc organitzatiu. Significat de canvi educatiu.
- Estratègies de canvi en el centre escolar.
- El paper de la direcció, del professorat i l'alumnat davant el canvi.
- L'organització escolar i l'atenció a la diversitat.

C. METODOLOGIA

- Els temes s'introduiran amb intervencions de la professora i/o anàlisis de documents escrits o videogràfics.
- La informació necessària per conèixer els temes proposats en el programa s'obtindrà a partir dels dossiers temàtics i de la bibliografia proporcionada. S'estimularan debats a l'aula per tal d'analitzar i valorar aquesta informació.
- Per tal de poder aprofundir en els continguts de l'assignatura es faran treballs individuals i/o en grup.

D. AVALUACIÓ

L'avaluació es farà tenint en compte les aportacions fetes a l'aula, els treballs individuals i/o en grup i, si s'escau, amb una prova específica a l'acabament del trimestre.

E. BIBLIOGRAFIA

ORGANITZACIÓ I GESTIÓ

- AAVV (1998): Por la escuela pública. Homenaje a Mariano Pérez Galán. Fundación Cives. Madrid.
- ANTÚNEZ, S. (1993): Claves para la organización de centros escolares. Horsori-ICE UB. Barcelona.
- ANTÚNEZ, S. y GAIRÍN, J. (1996): La organización escolar. Práctica y fundamentos. Ed. Graó. Barcelona.
- BALL, S. (1994): La micropolítica en la escuela. Hacia una teoría de la organización escolar. Col. Temas de Educación. Paidós/M.E.C. Barcelona.
- BORRELL, N. (1989): Organización escolar. Teoría sobre las corrientes científicas. Humanitas. Barcelona.
- CANTÓN, I. (1996): Manual de Organización de Centros Educativos. Oikos-Tau. Barcelona.
- CORONEL, J.M.; LÓPEZ, J. y SÁNCHEZ, M. (1994): Para comprender las organizaciones escolares. Repiso Libros. Sevilla.
- DEPARTAMENT DE PEDAGOGIA APLICADA (1984): Organització Escolar. *Educar*, no. 6. UAB. Barcelona.
- DOMÍNGUEZ, G. y MESANZA, J. (Coords) (1996): Manual de organización de instituciones educativas. Escuela Española. Madrid.

- * GAIRÍN, J. (1996): La organización escolar: contexto y texto de actuación. Ed. La Muralla. Madrid.
- * GAIRÍN, J. y DARDER, P. (Coords) (1994): Organización de centros educativos. Aspectos básicos. Ed. Praxis. Barcelona.
- GAIRÍN, J. y DARDER, P. (Coords) (1994): Organización y gestión de centros educativos. Ed. Praxis. Barcelona. (Material de fulls canviables)
- GAIRÍN, J. y DARDER, P. (Coords) (1995): Estrategias e instrumentos para la gestión educativa. Ed. Praxis. Barcelona. (Material de fulls canviables)
- GAIRÍN, J. i altres (1988): Organització de centres. Experiències, projectes i reflexions. Graó. Barcelona.
- GÓMEZ DACAL, G. (1996): Curso de organización escolar y general. Escuela Española. Madrid.
- GONZÁLEZ, J.A.; GUINEA, F. y CERMEÑO, F. (1995): Guía para conocer el Sistema Educativo. Todas las opciones contempladas en la LOGSE. Escuela Española. Madrid.
- HUSÉN, T. y otros (1986): La escuela a debate. Problemas y futuro. Narcea. Madrid.
- * LORENZO, M. y SÁENZ, O. (1995): Organización Escolar. Una perspectiva ecológica. Marfil. Alcoy.
- MARTÍN BRIS, M.(1996): Organización y Planificación integral de centros. Educación Infantil, Primaria y Secundaria. Escuela Española. Madrid.
- OWENS, R.G. (1979): La escuela como organización. Santillana. Madrid.
- ROBBINS, S.P. (1987): Comportamiento organizacional. Prentice Hall. México.
- TYLER, W. (199): Organización Escolar: Una perspectiva sociológica. Morata. Madrid.
- SANTOS GUERRA, M.A. (1994): Entre bastidores. El lado oculto de la organización escolar. Ed. Aljibe. Málaga.
- WOODS, P. (1987): La escuela por dentro. Paidós/M.E.C. Barcelona.
- ZABALZA, M.A. (1996): Reforma Educativa y Organización Escolar. Tórculo. Santiago de Compostela.

PLANTEJAMENTS INSTITUCIONALS

- ANTÚNEZ, S. (1990): El projecte educatiu. Col. Eines de Gestió, no 2. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya.
- ANTÚNEZ, S. (1991): Del projecte educatiu a la programació d'aula. Graó. Barcelona.
- ANTÚNEZ, S. i GAIRÍN, J. (1991): La programació general del centre educatiu. (Pla Anual). Col. Eines de Gestió, no 4. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- CABANES, A. (1990): El pressupost. Col. Eines de Gestió. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- CARBONELL, J.L. (coord.) (1995): Reglamento orgánico de las escuelas de Educación Infantil y de los colegios de Educación Primaria. Escuela Española. Madrid.
- DEL CARMEN, LL.M. i ZABALA, A. (1992): Guia per a l'elaboració del Projecte Curricular de Centre. Materials per a la innovació educativa. Materials curriculars. Ed. Graó-ICE Universitat de Barcelona.
- GAIRÍN, J. (Coord.) (1996): Estratègies d'acció per a l'elaboració del Projecte Curricular de Centre. Grup ICE d'Organització i Gestió d'Ensenyament Primari. ICE UAB. Bellaterra.
- GAIRÍN, J. (Ed.) (1997): Estrategias para la gestión del Proyecto Curricular de Centro Educativo. ICE UAB- Síntesis. Madrid.

- GAIRÍN, J. ; LAPEÑA, A. i VERA, J.M. (1991): El reglament de règim interior del centre educatiu. Col. Eines de Gestió, no 3. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- MONOGRÀFIC *Guix* no 182. Desembre 1992. "El projecte curricular de centre". Barcelona.
- PINAL, E.M. (1996): Ideas para elaborr el Proyecto Educativo de Centro. Centro de profesores y recursos de Yeda. Yeda. Murcia.
- RUL, J. (1990): El projecte de gestió del centre educatiu. Col. Eines de Gestió, no 1. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- RUL, J. (1995): La memòria avaluativa del centre educatiu. Un model integral d'avaluació organitzativa i curricular. Col. Eines de Gestió, no 6. Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- VIDORRETA, C. (1996): La memoria anual. Un instrumento de evaluación del centro. Educación Infantil y Educación Primaria. Escuela Española. Madrid.
- VILARRUBIAS, P. (1998): L'autoavaluació del projecte curricular de centre. Graó. Barcelona.

ESTRUCTURES

- ALBERICIO, J.J. (1995): Las agrupaciones flexibles y la escuela para el progreso continuo. Ed. PPU. Barcelona.
- ÁLVAREZ, M.y otros (1989): Las áreas departamentales del centro docente. Popular Madrid.
- BENEDITO, J. (1998): 98 preguntas sobre los órganos colegiados. Colección Guía Escolar. Escuela Española. Madrid.
- DOMÈNECH, J.i VIÑAS, J. (1997): La organización del espacio y del tiempo en el centro educativo. Graó. Barcelona.
- MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CULTURA (1996): Las actividades extraescolares en los centros educativos. MEC. Madrid.

SISTEMA RELACIONAL

- AGUADERO, F. (1998): El arte de comunicar. Ciencia 3. Madrid.
- AGUADERO, F. (1998): Reuniones, técnicas y rentabilidad. Ciencia. Madrid.
- BONALS, J. (1996): El trabajo en equipo del profesorado. Graó. Barcelona.
- DE GREGORIO, A. (1996): La participación de los padres en los centros educativos. CEAC. Barcelona.
- FABRA, M. LL. (1994): Técnicas de grupo para la cooperación. Col. Aula Práctica. Ed. CEAC. Barcelona.
- GAIRÍN, J.; GIMENO, X.; PALLARÈS, R.M. i TOMÀS, M. (1995): El conflicte organitzatiu als centres educatius. Material videogràfic. Col. Temes d'Organització i Gestió de Centres Educatius. Departament de Pedagogia Aplicada. Facultat de Ciències de l'Educació. UAB. Bellaterra.
- IZQUIERDO, C. (1996): La reunión de profesores. Participar, observar y analizar la comunicación en grupo. Col. Papeles de Pedagogía. Paidós. Barcelona.
- MARROQUÍN, M. y VILLA, A. (1995): La comunicación interpersonal. Medición y estrategias para su desarrollo. Mensajero. Bilbao.
- MARTÍNEZ, J.B. (1998): Evaluar la participación en los centros educativos. Escuela Española. Madrid.
- MUNDUATE, L. (1997): Psicología social de la organización. Las personas organizando. Pirámide. Madrid.

- NIETO, J. (1998): Tratamiento cooperativo de los problemas de los centros escolares. Plan anual de mejora. Colección Guía Escolar. Escuela Española. Madrid.
- NÚÑEZ, T. y LOSCERTALES, F. (1996): El grupo y su eficacia. Técnicas al servicio de la dirección y coordinación de grupos. EUB. Barcelona.
- O'CONNOR, J.; SEYMOUR, J. (1995): Introducción a la Programación Neurolingüística. Ed. Urano.
- PETIT, F. (1984): Psicosociología de las organizaciones. Herder. Barcelona.
- PLENCHETTE-BRISSENET, C. (1987): Mètode de treball en equip. Editorial Pòrtic. Barcelona.
- SANCHEZ, A. (1991): La participación. Metodología y práctica. Ed. Popular. Madrid.
- SANTOS GUERRA, M.A. (1997): El crisol de la participación. Escuela Española. Madrid.
- SILVA, M. (1996): El clima en las organizaciones. Teoría, método e intervención. EUB. Barcelona.
- SURDO, E. (1997): La magia de trabajar en equipo. S&A. Madrid.
- TCHORNE, P. (1992): Padres y madres en la escuela. Una guía para la participación. Paidós. Barcelona.
- TEJADA, J. (1997): Grupo y educación: Técnicas de trabajo y análisis. LUB. Barcelona.
- TOUZARD, H. (1980): La mediación y la solución de conflictos. Heder. Barcelona.
- VILLA, J. (1998): La animación de grupos. Colección Educación al Día. Escuela Española. Madrid.

AVALUACIÓ DE CENTRES

- DARDER, P., i altres (1985): QUAFE-80. Qüestionari per a l'anàlisi del funcionament de l'escola. Onda. Barcelona.
- HOUSE, E.R. (1994): Evaluación, ética y poder. Morata. Madrid.
- ISAACS, D. (1977): Cómo evaluar los centros educativos. EUNSA. Pamplona.
- MARTÍNEZ, L. y otros (1989): Evaluación de centros y calidad educativa. Cincel. Madrid.
- STUFFLEBEAM, D. L., y otros (1987): Evaluación sistemática. Guía teórica y práctica. Paidós/M.E.C. Barcelona.

DIRECCIÓ ESCOLAR I FUNCIONS ORGANITZATIVES

- ÁLVAREZ, M. (1992): La dirección escolar: formación y puesta al día. Escuela Española. Madrid.
- ÁLVAREZ, M. (1988): El equipo directivo, recursos y técnicas de gestión. Popular Madrid.
- GARRIDO, P.; JABONERO, M.; RIVERA, D. (1995): Planificación de las actividades directivas de los centros docentes. Escuela Española. Madrid.
- ISAACS, D. (1983): Cómo mejorar la dirección de los centros educativos.: EUNSA. Pamplona.